

บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด
AIMPHAN PRESS CO., LTD.

หนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติม

หน้าที่พลเมือง ๔-๖

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช ๒๕๕๑

ได้ผ่านการตรวจสอบจากคณะกรรมการวิชาการของสำนักพิมพ์เรียบร้อยแล้ว

ผู้เรียบเรียง

นางสาวเมตตา ภิรมย์ภักดี กศ.บ. (ภาษาอังกฤษ), ศศ.ม. (พื้นฐานการศึกษา)

ผู้ตรวจ

พันเอก(พิเศษ) เสด็จ เอมวงศ์ ศศ.ม. (พัฒนาสังคม)
นางสาวยุวรัตน์ พันธุ์ยรา กศ.บ. (ประวัติศาสตร์), อ.ม. (ประวัติศาสตร์)
นางสาวภาณี คูสุวรรณ ศษ.ม. (สิ่งแวดล้อมศึกษา)

บรรณาธิการ

นายโสภณ เสือพันธ์ กศ.บ., ศศ.ม., L.T.
นางสาวสุชาดา วราหพันธ์ กศ.บ., ค.ม.

ปีที่พิมพ์ ๒๕๕๘

พิมพ์ครั้งที่ ๑

ISBN : 978-616-07-1602-9

จัดทำโดย บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

๑ ฝ่ายการตลาด, ฝ่ายการเงินและบัญชี, ฝ่ายผลิตและจัดส่ง :

๖๙/๑๐๙ หมู่ ๑ ซ.พระแม่การุณย์ จ.บ้านใหม่ อ.ปากเกร็ด จ.นนทบุรี ๑๑๑๒๐
โทร. ๐-๒๕๘๔-๕๘๘๙, ๐-๒๕๘๔-๕๙๙๓, ๐-๒๕๖๑-๔๕๘๐-๒, ๐-๒๕๖๒-๒๓๑๔-๑๕
โทรสาร ๐-๒๕๖๑-๕๕๙๓, ๐-๒๕๖๒-๒๓๑๓

๒ ฝ่ายวิชาการ :

๘๙/๑๒๒ ถ.เทศบาลสงเคราะห์ แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ ๑๐๙๐๐
โทร. ๐-๒๕๕๔-๔๘๑๘-๒๐, ๐-๒๕๕๓-๘๑๖๘-๙ โทรสาร ๐-๒๕๕๐-๒๕๒๓

สงวนลิขสิทธิ์ตามพระราชบัญญัติ ลิขสิทธิ์เป็นของบริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด

หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติม หน้าที่พลเมือง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ เล่มนี้ จัดทำขึ้นเพื่อ

สนองนโยบายด้านการจัดการเรียนรู้อาษาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งได้กำหนดให้สถานศึกษาทุกสังกัดเพิ่มวิชาหน้าที่พลเมือง ลงในหลักสูตรสถานศึกษา โดยจัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติมในกลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรมทุกระดับชั้น และทุกช่วงชั้นตั้งแต่ภาคเรียนที่ ๒ ปีการศึกษา ๒๕๕๗ เป็นต้นไป ทั้งนี้เพื่อพัฒนาค่านิยม ทักษะ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน อันจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมให้เป็นพลเมืองดีของสังคมไทยที่มีการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ผ่านกระบวนการคิดอย่างมีระบบ และแก้ปัญหาอย่างเป็นเหตุเป็นผล รวมทั้งการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม การสร้างระเบียบวินัย การมีจิตสำนึกความรับผิดชอบต่อสังคม การยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และความภาคภูมิใจในการเป็นคนไทย ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาและยกระดับคุณภาพของสังคมไทยในอนาคต

ประกอบกับนโยบายด้านการจัดการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์และหน้าที่พลเมืองของคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) และกระทรวงศึกษาธิการเพื่อสร้างคนไทยที่เข้มแข็งนำไปสู่การสร้างสรรค์ประเทศไทยให้เข้มแข็ง ด้วยการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนในชาติมีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องประวัติศาสตร์ ความเป็นไทย รักชาติ ศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ และเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีความปรองดองสมานฉันท์ เพื่อสันติสุขในสังคมไทย จึงกำหนดค่านิยมหลักของคนไทย ๑๒ ประการ เพื่อเป็นพื้นฐานสำคัญในการปลูกฝังค่านิยมคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดขึ้นกับเยาวชนไทยซึ่งค่านิยมดังกล่าวครอบคลุมและสอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช ๒๕๕๑ ดังนั้นเพื่อให้การพัฒนาผู้เรียนในด้านคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ มีแนวปฏิบัติที่ชัดเจน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงให้สถานศึกษาดำเนินการต่อไปนี้

- ๑ ให้สถานศึกษาผนวกค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ ในการจัดการเรียนรู้ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างเป็นรูปธรรม
- ๒ ให้สถานศึกษาปลูกฝัง และพัฒนาค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ ให้นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และต่อเนื่อง เน้นการปฏิบัติจริงในชีวิตประจำวัน จนเกิดเป็นพฤติกรรมที่ยั่งยืน
- ๓ ให้สถานศึกษากำหนดวิธีการเรียนรู้ค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ ให้เหมาะสมกับวัยและศักยภาพนักเรียน

บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด ตระหนักและเห็นความสำคัญในการมีส่วนร่วมพัฒนาเยาวชนให้มีความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในเรื่องความเป็นไทย รักชาติ ยึดมั่นในศาสนาและเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข ความปรองดอง สมานฉันท์ และความมีวินัยในตนเอง จึงได้มอบหมายให้นักวิชาการและผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาต่างๆ ศึกษาวิเคราะห์เป้าหมายสำคัญ จุดเน้น และขอบข่ายรายวิชาหน้าที่พลเมือง ผลการเรียนรู้ชั้นปี ช่วงชั้น

สาระการเรียนรู้ใน ๕ จุดเน้น ลักษณะสำคัญของการจัดการเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การเรียนรู้รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง โดยนำผลการศึกษาวิเคราะห์มาจัดทำหนังสือเรียน รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง ครอบคลุมทุกระดับชั้นและช่วงชั้นจำนวน ๑๐ เล่ม คือ

- ระดับประถมศึกษา (ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑-๖ จำนวน ๖ เล่ม)
- ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๑-๓ จำนวน ๓ เล่ม) และ
- ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖ จำนวน ๑ เล่ม)

ทั้งนี้เพื่อให้เป็นเครื่องมือสำคัญในการเตรียมเยาวชนของชาติไทยให้เป็นพลเมืองดีของสังคมไทยที่มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายการพัฒนาการเรียนการสอนหน้าที่พลเมือง และค่านิยมหลัก ๑๒ ประการ และเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ รายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด คือ การพัฒนาทักษะ ค่านิยม และคุณลักษณะการเป็นพลเมืองที่ดีของสังคมไทย จึงนำเสนอเนื้อหาในเชิงวิเคราะห์สถานการณ์ เน้นการปฏิบัติ (Action) การใช้ข้อมูลจริง (Real Data) ในสภาพจริงของสังคมไทยการสำรวจ (Survey) หรือสัมภาษณ์จากแหล่งข้อมูลที่เป็นปฐมภูมิ

คณะผู้เรียบเรียงหวังเป็นอย่างยิ่งว่า หนังสือเรียนรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมืองเล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนและผู้สอนตามวัตถุประสงค์ สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ และคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (คสช.) และเพื่อให้ผู้เรียนได้ประโยชน์อย่างเต็มที่รวมทั้งสามารถนำวิธีการและสาระสำคัญที่เรียนรู้มาตรวจสอบวิพากษ์วิจารณ์ทำความเข้าใจในบริบทในสังคมไทย และโลกได้อย่างกว้างขวาง ผู้สอนและผู้เรียนจึงควรฝึกฝนทักษะการคิดวิเคราะห์ ตามที่เสนอแนะไว้ในกิจกรรมการเรียนรู้และประเมินผลการเรียนรู้จากประเด็นที่นำเสนอไว้ท้ายหน่วยการเรียนรู้ทุกหน่วย

บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด ยินดียิ่ง หากครูผู้สอนและผู้เรียนจะเสนอแนะข้อคิดเห็นและการปรับปรุงแก้ไขเพื่อพัฒนาในการจัดพิมพ์ครั้งต่อไป

ฝ่ายวิชาการ บริษัท สำนักพิมพ์เอมพันธ์ จำกัด
ธันวาคม ๒๕๕๘

คำชี้แจง

คำอธิบายรายวิชาเพิ่มเติมหน้าที่พลเมือง

ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายชั้นมัธยมศึกษาปีที่ ๔-๖

๕๓๐๒... หน้าที่พลเมือง๑ ๒๐ ชั่วโมง / ภาค

๐.๕ หน่วยกิต

๕๓๐๒... หน้าที่พลเมือง๒ ๒๐ ชั่วโมง / ภาค

๐.๕ หน่วยกิต

มีส่วนร่วม และแนะนำผู้อื่นให้ผู้อื่น และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ ในเรื่องการแสดงความเคารพ การสนทนา การแต่งกาย การมีสัมมาคารวะ เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์และเผยแพร่ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความอดทน ใฝ่หาความรู้ และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง ประยุกต์ และเผยแพร่พระบรมราชาชาต ในเรื่องการมีระเบียบวินัย ความสามัคคี หลักการทรงงาน ในเรื่องระบอบการปกครอง ไม่ติดตัว บัณฑิตที่จุดเดียว ใช้อรรถพรปราบปราม และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ ยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่าง และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย ในเรื่องการเป็นผู้นำ และการเป็นสมาชิกที่ดี การใช้สิทธิและหน้าที่ การใช้เสรีภาพอย่างรับผิดชอบ ความกล้าหาญทางจริยธรรม การเสนอแนะทางการเมืองการปกครอง การติดตาม และประเมินข่าวสารทางการเมือง และการรู้เท่าทันสื่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมือง ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ มีส่วนร่วมและตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ รู้ทันข่าวสาร และรู้ทันสื่อคัดค้านการทุจริตการฉ้อโกงพื้นฐานของข้อมูล ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเองในเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ขยันหมั่นเพียร อดทน ใฝ่หาความรู้ ตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

ยอมรับในอัตลักษณ์ และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึงพาซึ่งกันและกันด้วยการเคารพซึ่งกันและกัน ไม่แสดงกิริยา และวาจาสุหรั่งผู้อื่น ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน แบ่งปัน ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ในเรื่องความอดทน ใฝ่หาความรู้ และยอมรับผลที่เกิดจากการกระทำของตนเอง

โดยใช้กระบวนการกลุ่ม กระบวนการคิด กระบวนการปฏิบัติ กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสืบเสาะหาความรู้

เพื่อให้ผู้เรียนมีลักษณะที่ดีของคนไทย ภาวภูมิใจในความเป็นไทย แสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีส่วนร่วมทางการเมืองการปกครอง มีวิจารณญาณในการเลือกตั้ง และการวิพากษ์นโยบายสาธารณะอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติ จัดการความขัดแย้งด้วยสันติวิธี และมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้

- มีส่วนร่วม และแนะนำผู้อื่นให้ผู้อื่น และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ
- เห็นคุณค่า อนุรักษ์ สืบสาน ประยุกต์ และเผยแพร่ ขนบธรรมเนียม ประเพณี ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย
- เป็นแบบอย่าง มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรม และสนับสนุนให้ผู้อื่นแสดงออกถึงความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเกิดทุนสถาบันพระมหากษัตริย์
- เป็นแบบอย่าง ประยุกต์และเผยแพร่ พระบรมราชาชาต หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
- เป็นแบบอย่าง และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้อื่นเป็นพลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย
- ประยุกต์ใช้กระบวนการประชาธิปไตยในการวิพากษ์ประเด็นนโยบายสาธารณะที่ตนสนใจ
- มีส่วนร่วม และตัดสินใจเลือกตั้งอย่างมีวิจารณญาณ
- รู้ทันข่าวสาร และรู้ทันสื่อ
- คัดค้านการทุจริตการฉ้อโกงพื้นฐานของข้อมูล
- ยอมรับในอัตลักษณ์ และเคารพความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม
- เห็นคุณค่าของการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ และพึงพาซึ่งกันและกัน
- ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

รวมทั้งหมด ๑๒ ผลการเรียนรู้

วิถีไทย

ความหมายและความสำคัญของวิถีไทย

กิจกรรมที่ ๑ รักความเป็นไทย

กิจกรรมที่ ๒ พระบรมราชาชาตและ

พระราชดำรัสเกี่ยวกับ

ความเป็นไทย

ลักษณะของวิถีไทย และการเปลี่ยนแปลง

กิจกรรมที่ ๓ ทบทวนความรู้เรื่องวิถีไทย

และการเปลี่ยนแปลง

กิจกรรมที่ ๔ วิถีไทยกับการพัฒนาประเทศ

กิจกรรมที่ ๕ วิถีไทยกับความเชื่อมโยง

ในวิถีชีวิตไทย

การอนุรักษ์วิถีไทยทั้งดงาม และ

เป็นเอกลักษณ์ไทย

กิจกรรมที่ ๖ รู้จัก เข้าใจ และ

ร่วมอนุรักษ์มารยาทไทย

ภูมิปัญญาไทย ศิลปวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีไทย

ภูมิปัญญาไทย (Thai Wisdom)

กิจกรรมที่ ๑ ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับ

ภูมิปัญญาไทย

ศิลปวัฒนธรรมไทย

กิจกรรมที่ ๒ ทศนะเกี่ยวกับความเป็นมา

ของศิลปวัฒนธรรมไทย

กิจกรรมที่ ๓ จิตรกรรมไทย

กิจกรรมที่ ๔ ประติมากรรมไทย

กิจกรรมที่ ๕ สถาปัตยกรรมไทย

กิจกรรมที่ ๖ การละเล่นไทย

กิจกรรมที่ ๗ นาฏศิลป์ไทย

๑

กิจกรรมที่ ๗ การแสดงความเคารพเป็น

อัตลักษณ์ไทยทั้งดงาม

กิจกรรมที่ ๘ มารยาทไทยในการสนทนา

กิจกรรมที่ ๙ มารยาทไทยกับการแต่งกาย

ในสังคม

กิจกรรมที่ ๑๐ การมีสัมมาคารวะ

ตามวิถีไทย

การมีวินัยในตนเอง

กิจกรรมที่ ๑๑ การเสริมสร้างความมีวินัย

ในตนเอง

กิจกรรมเสนอแนะท้ายบทเรียน

คำถามชวนคิด

๒๕

๓๗

๔๐

๔๒

๔๕

๔๕

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

๔๘

สถาบันหลักของชาติไทย

สถาบันของชาติ	๙๔
กิจกรรมที่ ๑	สัญลักษณ์ของชาติไทย ๙๕
กิจกรรมที่ ๒	พระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวที่เกี่ยวกับความรักชาติ ๙๖
สถาบันศาสนาของไทย	๑๐๐
กิจกรรมที่ ๓	พระพุทธศาสนาเป็นสถาบันหลักในสังคมไทย ๑๐๐
กิจกรรมที่ ๔	พระมหากษัตริย์ในพระบรมราชจักรีวงศ์กับการอุปถัมภ์พระพุทธศาสนา ๑๐๒
กิจกรรมที่ ๕	ศาสนาเป็นเครื่องกำกับจิตใจของเยาวชน ๑๐๔
สถาบันพระมหากษัตริย์ไทย	๑๐๖
กิจกรรมที่ ๖	สถานภาพของสถาบันพระมหากษัตริย์ ๑๐๘
กิจกรรมที่ ๗	อิทธิพลของศาสนาพุทธที่มีต่อสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ๑๑๐
กิจกรรมที่ ๘	บทบาทและความสำคัญของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทยต่อสังคมไทย ๑๑๑

พลเมืองดีตามวิถีประชาธิปไตย

ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย	๑๓๒
กิจกรรมที่ ๑	ศึกษาความหมายของประชาธิปไตยเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจความเป็นพลเมืองดีของสังคมประชาธิปไตย ๑๓๓
กิจกรรมที่ ๒	การเป็นผู้นำ และสมาชิกที่ดีของสังคมประชาธิปไตย ๑๓๘
กิจกรรมที่ ๓	สิทธิ เสรีภาพ หน้าที่ และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ๑๔๒
ความกล้าหาญทางจริยธรรมในสังคมประชาธิปไตย	๑๔๖
กิจกรรมที่ ๔	ส่งเสริมความกล้าหาญทางจริยธรรมในสังคมไทย ๑๔๘
การติดตาม และการประเมินข่าวสารทางการเมือง	๑๔๘
กิจกรรมที่ ๕	การรู้เท่าทันข้อมูลข่าวสารในโลกของอินเทอร์เน็ต ๑๔๙

๙๒

พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๑๑๒
กิจกรรมที่ ๙	ความประทับใจในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๑๑๓
กิจกรรมที่ ๑๐	พระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสเพื่อความมั่นคงและความเจริญรุ่งเรืองของประเทศชาติ ๑๑๕
กิจกรรมที่ ๑๑	พระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสเกี่ยวกับการปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง ๑๑๘
กิจกรรมที่ ๑๒	พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับหลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๑๒๒
กิจกรรมที่ ๑๓	พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๑๒๖
กิจกรรมเสนอแนะท้ายบทเรียน	๑๒๘
คำถามชวนคิด	๑๒๙

๑๓๐

กิจกรรมที่ ๖	การรู้เท่าทันข่าวสารการเมืองในหนังสือพิมพ์ ๑๕๐
นโยบายสาธารณะ	๑๕๓
กิจกรรมที่ ๗	ความหมาย และความสำคัญของนโยบายสาธารณะ ๑๕๔
การมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองของประชาชน	๑๕๖
กิจกรรมที่ ๘	ความหมาย และความสำคัญของการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน ๑๕๘
กิจกรรมที่ ๙	หลักการสำคัญของการเลือกตั้ง ๑๖๑
กิจกรรมเสนอแนะท้ายบทเรียน	๑๖๔
คำถามชวนคิด	๑๖๕

ความหลากหลายในสังคมพหุวัฒนธรรม และการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ

๑๖๖

วัฒนธรรม คือวิถีชีวิตของมนุษย์	๑๖๘
กิจกรรมที่ ๑	วัฒนธรรมตามแนวคิดของ UNESCO ๑๖๘
กิจกรรมที่ ๒	ความหลากหลายกลุ่มชาติพันธุ์ในสังคมไทย ๑๖๙
กิจกรรมที่ ๓	ภาษาถิ่น ชนบวชนเื่อม และประเพณีของท้องถิ่นไทย ๑๗๘
พหุวัฒนธรรม	๑๗๘
กิจกรรมที่ ๔	แนวคิดด้านพหุวัฒนธรรม ๑๗๙
กิจกรรมที่ ๕	พหุวัฒนธรรมในสังคม ๑๘๐
กิจกรรมที่ ๖	รู้และเข้าใจเรื่องพหุวัฒนธรรมนิยม ๑๘๒

กิจกรรมที่ ๗	การส่งเสริมการศึกษาพหุวัฒนธรรม ๑๘๕
กิจกรรมที่ ๘	พหุวัฒนธรรมในพื้นที่ชายแดนไทย-พม่า ๑๘๘
การอยู่ร่วมกันอย่างสันติ	๑๘๘
กิจกรรมที่ ๙	การสร้างสันติสุขในสังคมไทย ๑๘๙
กิจกรรมที่ ๑๐	การเสริมสร้างพลังทางศีลธรรมในสังคมไทย ๑๙๑
กิจกรรมที่ ๑๑	ค่านิยมหลักของคนไทยกับการสร้างสันติสุขในสังคมไทย ๑๙๔
กิจกรรมเสนอแนะท้ายบทเรียน	๒๐๑
คำถามชวนคิด	๒๐๑

ความรักชาติ ยึดมั่นในศาสนา และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

๒๐๒

ประเทศไทยของเรา	๒๐๔
กิจกรรมที่ ๑	รักความเป็นไทย ๒๐๕
กิจกรรมที่ ๒	พระราชพิธีในพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวเกี่ยวกับความรักชาติบ้านเมือง ๒๐๖
กิจกรรมที่ ๓	สยามานุสสติ ๒๐๘
กิจกรรมที่ ๔	ความเป็นชาติไทย ๒๐๙
พุทธศาสนา และศาสนาอื่นๆ ที่คนไทยนับถือ	๒๑๑
กิจกรรมที่ ๕	ศาสนาในประเทศไทย ๒๑๒
กิจกรรมที่ ๖	บทบาทของพระภิกษุในการพัฒนาชุมชน และสังคมไทย ๒๑๓
กิจกรรมที่ ๗	สัญลักษณ์ของพระพุทธศาสนา ๒๑๕
เคารพ และเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย	๒๑๕
กิจกรรมที่ ๘	สัญลักษณ์ของสถาบันพระมหากษัตริย์ไทย ๒๑๖
กิจกรรมที่ ๙	พระราชกรณียกิจนาถปการของพระมหากษัตริย์ราชวงศ์จักรี ๒๑๙

พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง	๒๒๖
กิจกรรมที่ ๑๐	พระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสเกี่ยวกับความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละต่อสังคม ๒๒๖
กิจกรรมที่ ๑๑	หลักการทรงงานในพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ๒๒๙
กิจกรรมที่ ๑๒	ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๒๓๔
กิจกรรมที่ ๑๓	พระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๒๓๖
กิจกรรมที่ ๑๔	การเผยแพร่พระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ๒๓๘
ความมีวินัย	๒๓๘
กิจกรรมที่ ๑๕	ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และการเสียสละต่อสังคม ๒๓๙
กิจกรรมที่ ๑๖	มีศีลธรรม รักความสัตย์ หวังดีต่อผู้อื่น เผื่อแผ่และแบ่งปัน ๒๔๐
กิจกรรมเสนอแนะท้ายบทเรียน	๒๔๒
คำถามชวนคิด	๒๔๒

พลเมืองดีในสังคมประชาธิปไตย

๒๔๓

พลเมืองดี		๒๔๕
กิจกรรมที่ ๑	คุณลักษณะของบุคลิกภาพ ประชาธิปไตย	๒๔๖
กิจกรรมที่ ๒	การพัฒนาตนเป็นพลเมืองดี ของครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ	๒๔๘
กิจกรรมที่ ๓	พลเมืองดีของสังคม	๒๕๐
กิจกรรมที่ ๔	พระบรมราโชวาท และ พระราชดำรัสเกี่ยวกับคุณธรรม ที่ส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี ตามระบอบประชาธิปไตย	๒๕๐
กิจกรรมที่ ๕	แนวทางการแก้ไขปัญหา สังคมไทย	๒๕๓

การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชน	๒๕๖	
กิจกรรมที่ ๖	การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ หรือกำหนดนโยบายสาธารณะ	๒๕๘
กิจกรรมที่ ๗	รู้ทันข่าวสาร และรู้ทันสื่อ	๒๕๙
กิจกรรมที่ ๘	การคาดการณ์เหตุการณ์ล่วงหน้า บนพื้นฐานของข้อมูล	๒๖๑
การเลือกตั้ง		๒๖๓
กิจกรรมที่ ๙	เข้าใจกระบวนการเลือกตั้ง	๒๖๓
กิจกรรมที่ ๑๐	การมีส่วนร่วมใน กระบวนการเลือกตั้ง	๒๖๔
กิจกรรมที่ ๑๑	รณรงค์การเลือกตั้ง	๒๖๕
กิจกรรมเสนอแนะท้ายบทเรียน		๒๖๖
คำถามชวนคิด		๒๖๖

ความขัดแย้งและการแก้ปัญหาโดยสันติวิธี

๒๖๗

ความขัดแย้งในสังคม	๒๖๙
กิจกรรมที่ ๑ ที่มาของความขัดแย้ง ในสังคม	๒๖๙
กิจกรรมที่ ๒ คำนิยม และบรรทัดฐาน ที่ทำให้เกิดความขัดแย้ง ในสังคม	๒๗๑
กิจกรรมที่ ๓ กรณีศึกษาความขัดแย้ง ในต่างประเทศในอดีต ที่ผ่านมา	๒๗๖
กิจกรรมที่ ๔ วิเคราะห์ข่าว “แคนาดาได้เงา การก่อการร้าย”	๒๗๘
กิจกรรมที่ ๕ วิเคราะห์ข่าว “ออสเตรเลีย กับภัยก่อการร้าย”	๒๘๐
กิจกรรมที่ ๖ ปัญหาความขัดแย้ง ในสังคมไทย	๒๘๒
การแก้ไขความขัดแย้งโดยสันติวิธี	๒๘๕
กิจกรรมที่ ๗ วิธีการแก้ไขความขัดแย้ง	๒๘๖
กิจกรรมที่ ๘ การสร้างสังคมสมานฉันท์ ในวิกฤตการณ์ความขัดแย้ง ในสังคมไทย	๒๘๙

การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขตามหลักธรรมของศาสนาที่ตนนับถือ	๒๙๒
กิจกรรมที่ ๙ ศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา	๒๙๔
การสร้างเครือข่ายการป้องกันปัญหาความขัดแย้ง	๓๐๐
กิจกรรมที่ ๑๐ การสร้างเครือข่ายวิเคราะห์ข่าว	๓๐๑
กิจกรรมที่ ๑๑ “โครงการเครือข่ายป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย”	๓๐๕
กิจกรรมที่ ๑๒ เครือข่ายขององค์กรฌ็องโนได้หวั่น	๓๐๘
กิจกรรมเสนอแนะท้ายบทเรียน	๓๑๐
คำถามชวนคิด	๓๑๐
บรรณานุกรม	

ทหน่วย

การเรียนรู้

๑

วิธีไทย

แนวคิด

วิธีไทยเป็นแบบแผนความประพฤติที่คนไทยปฏิบัติต่อกันใน
สถานการณ์ต่างๆ ที่บรรพบุรุษไทยได้สร้างสรรค์ ปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม
กับกาลสมัย สอดคล้องกับลักษณะของคนไทยซึ่งได้รับอิทธิพลจากสังคม
เกษตรกรรม สังคมพุทธศาสนา และพุทธสังคมที่ผสมผสานทาง
วัฒนธรรม และคนไทยได้ปฏิบัติสืบต่อมาช้านาน

วิธีไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติไทย เป็นแบบอย่างประเพณี
ที่ดีงาม และได้รับการยอมรับจากนานาชาติในสังคมโลก เช่น มารยาทไทย
อันแสดงถึงพฤติกรรมที่สุภาพเรียบร้อย แสดงออกทั้งกาย วาจา และใจ
ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ การเคารพผู้มีอาวุโสกว่า ถือเป็นแบบแผนความ
ประเพณีที่เราควรอนุรักษ์ สืบสาน และมีส่วนในการส่งเสริมวัฒนธรรมไทย
สืบต่อไป

สาระการเรียนรู้

- ความหมายและความสำคัญของวิธีไทย
- กิจกรรมที่ ๑ รักความเป็นไทย
- กิจกรรมที่ ๒ พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสเกี่ยวกับ
ความเป็นไทย
- ลักษณะของวิธีไทย และการเปลี่ยนแปลง
- กิจกรรมที่ ๓ ทบทวนความรู้เรื่องวิธีไทย และการเปลี่ยนแปลง
- กิจกรรมที่ ๔ วิธีไทยกับการพัฒนาประเทศ
- กิจกรรมที่ ๕ วิกฤตความเสื่อมถอยในวิถีชีวิตไทย

๒

- ❖ การอนุรักษ์วิถีไทยทั้งดงาม และเป็นเอกลักษณ์ไทย
- กิจกรรมที่ ๖ เข้าใจและร่วมอนุรักษ์มรดกไทย
- กิจกรรมที่ ๗ การแสดงความเคารพเป็นอัตลักษณ์ไทยทั้งดงาม
- กิจกรรมที่ ๘ มารยาทไทยในการสนทนา
- กิจกรรมที่ ๙ มารยาทไทยกับการแต่งกายในสังคม
- กิจกรรมที่ ๑๐ การมีสัมมาคารวะตามวิถีไทย
- ❖ การมีวินัยในตนเอง
- กิจกรรมที่ ๑๑ การเสริมสร้างความมีวินัยในตนเอง

ผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

๑. มีส่วนร่วม และแนะนำผู้อื่นให้อนุรักษ์ และเผยแพร่มารยาทไทยสู่สาธารณะ
๒. แสดงออก แนะนำผู้อื่น และยกย่องบุคคลที่มีความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ และเสียสละ
๓. เห็นคุณค่าอนุรักษ์สืบสาน ประยุกต์ และเผยแพร่ขนบธรรมเนียม ประเพณีศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย
๔. เป็นแบบอย่างประยุต์ และเผยแพร่พระบรมราโชวาท หลักการทรงงาน และหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๑๔. ปฏิบัติตนเป็นผู้มีวินัยในตนเอง

๓

ความหมายและความสำคัญ ของวิถีไทย

วิถีไทย หมายถึง การดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย วิถีไทยจึงเป็นเรื่องของความประพฤติที่สมาชิกในสังคมยอมรับร่วมกันและปฏิบัติสืบต่อกันมา ซึ่งส่วนใหญ่มักได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติ ประกอบด้วยการตั้งถิ่นฐานบริเวณที่ราบลุ่มแม่น้ำ ภูมิอากาศเป็นแบบร้อนชื้น อุดมสมบูรณ์ด้วยทรัพยากรธรรมชาติซึ่งเป็นที่มาของคำว่า “ในน้ำมีปลา ในนามีข้าว” ความสะดวกสบายในการดำรงชีวิต ทำให้คนไทยมีนิสัยเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ช่วยเหลือเกื้อกูลกันและกันมีประเพณีและวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อม

ทางธรรมชาติ เช่น การลงแขก การแข่งเรือ การขอฝน รวมทั้งการละเล่นหรือกิจกรรมสันทนาการร่วมในประเพณีต่างๆ เช่น การร้องรำในระหว่างลงแขกเกี่ยวข้าว การเล่นเพลงเรือในฤดูน้ำหลาก เป็นต้น วิถีไทยยังได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมซึ่งประกอบด้วย เชื้อชาติ ความเป็นมาทางประวัติศาสตร์ ความศรัทธาในศาสนาผนวกกับความเชื่อดั้งเดิม รวมทั้งการผสมผสานทางวัฒนธรรมของผู้คนที่หลากหลายเชื้อชาติและศาสนา ด้วยการสังสรรค์ การแทรกซึม และการผสมผสานกลมกลืนทางวัฒนธรรมทำให้คนไทยมีลักษณะเป็น “พหุสังคม” ยินดีคบค้าสมาคมกับผู้ที่วิถีชีวิตแตกต่างกัน มีความยืดหยุ่นทั้งวิธีคิด และการปฏิบัติตนให้อยู่ร่วมกับผู้อื่น รวมทั้งสามารถเรียนรู้ นำสิ่งดีงามของคนต่างชาติมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับวิถีไทย เกิดเป็นภูมิปัญญาด้านอาหาร การแต่งกาย ศิลปกรรมแขนงต่างๆ เป็นต้น

วิถีไทยยังหมายรวมถึง แบบแผนความประพฤติที่คนไทยปฏิบัติต่อกันในสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งแตกต่างกันไปตามสภาพของชนในสังคมไทย บทบาทหน้าที่ของบุคคล และสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงตามกาลเวลาและสถานที่ เช่น การอ่อนน้อมถ่อมตน การให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่ หรือผู้ที่มีคุณวุฒิสูงกว่า ความเป็นผู้มีน้ำใจไมตรี การมีความสัมพันธ์ระหว่างญาติพี่น้องในครอบครัวอย่างใกล้ชิดสนิทสนม วิถีไทยจึงครอบคลุมเรื่องของการกินอยู่ การแต่งกาย พฤติกรรมการแสดงออกตามหลักธรรมและความเชื่อทางศาสนา ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาและวัฒนธรรมไทยที่มีลักษณะเคลื่อนไหวเป็นพลวัต เปลี่ยนแปลงตามบริบทของสภาพแวดล้อม และพัฒนาอย่างต่อเนื่องสืบทอดมาจนถึงปัจจุบันนี้

กิจกรรมที่ ๑

รักความเป็นไทย

คำชี้แจง

ให้นักเรียนศึกษาความหมาย และความสำคัญของวิถีไทย เพื่อทบทวนความรู้ และความเข้าใจให้ชัดเจน แล้วตอบคำถาม และร่วมกันแสดงความคิดเห็นและทำกิจกรรม ฝึกทักษะเป็นรายบุคคล และรายกลุ่ม ตามที่กำหนดในข้อ ๑-๖

กิจกรรมฝึกทักษะ

๑. วิถีไทยคืออะไร และมีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไร
.....
.....
๒. เราควรอนุรักษ์ และสืบสานความเป็นไทยหรือไม่ จงแสดงเหตุผลประกอบแนวคิดดังกล่าว
.....
.....
๓. มีผู้กล่าวว่า “คุณลักษณะของคนไทยมีความเป็นเอกลักษณ์ เช่น ชอบช่วยเหลือผู้อื่น รักความสนุกสนานรื่นเริง และให้อภัยต่อผู้อื่นจนมีคำพูดติดปากว่า ช่างเถอะ” นักเรียน เห็นด้วยหรือไม่ และคุณลักษณะดังกล่าวนี้เป็นวิถีไทยหรือไม่ และควรรักษาสืบต่อไปหรือไม่ อย่างไร จงแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี
.....
.....
๔. เนื่องจาก “วิถีไทยหมายถึงการดำเนินชีวิตของคนไทยตั้งแต่เกิดจนตาย และครอบคลุม ความประพฤติที่คนไทยปฏิบัติต่อกัน” ในความหมายดังกล่าวนี้วิถีไทยจึงเกี่ยวข้องกับสิ่งต่างๆ มากมายทั้งอยู่ในวิถีคิด และวิถีปฏิบัติ ให้กลุ่มช่วยกันระดมความคิด และนำเสนอเป็นแผนภูมิความคิดเพื่อแสดงว่าอะไรคือวิถีไทยให้ชัดเจน
.....
.....
๕. กลุ่มมีแนวทางเผยแพร่ความรู้ความเข้าใจเรื่องวิถีไทยที่ดึงดูดใจเยาวชนไทยอนุรักษ์และ สืบสานอย่างไร
.....
.....

๖. นำผลการศึกษามาออกแบบเพื่อประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชนต่อไป
.....
.....

กิจกรรมที่ ๒

พระบรมราโชวาท และ พระราชดำรัสเกี่ยวกับ ความเป็นไทย

คำชี้แจง

ให้นักเรียนศึกษาพระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสซึ่งมีสาระสำคัญเกี่ยวกับ ความเป็นไทยแล้วตอบคำถามและร่วมกันแสดงความคิดเห็น และทำกิจกรรม ฝึกทักษะเป็นรายบุคคลและรายกลุ่มตามที่กำหนดในข้อ ๒.๑-๒.๓

- ๒.๑ พระราชดำรัสพระราชทานเพื่อเชิญไปอ่านในงานชุมนุมประจำปีของสมาคมนักเรียนไทย ในสหพันธ์สาธารณรัฐเยอรมนี ในระหว่างวันที่ ๑-๔ กันยายน ๒๕๒๖

“... ความสามัคคี และความถือตัวว่าเป็นไทยนี้เป็นสิ่งที่มีค่าสูงสุด เพราะเป็นมรดกที่ตกทอด มาจากบรรพบุรุษของเรา และเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เรารวมกันอยู่ได้ ให้เราดำรงชาติ ประเทศ และเอกราชสืบมาได้ ทุกคนควรจะได้พยายามรักษาความเป็นไทย และความสามัคคีนี้ไว้ให้ มั่นคงในที่ทุกแห่ง อย่ายอมให้สิ่งหนึ่งสิ่งใดมาทำลายได้...”

ที่มา : พระบรมราโชวาท และพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ปี ๒๕๒๕-๒๕๒๖ ของโรงงานยาสูบ กระทรวงการคลัง